

מולדת

י	נ	ט	ז	ח
				שם במקור ← San Filipe
				שם קודם ← הנשר
				שנת בנייה ← 1876
				סוג כלי השיט ← ספינת פיורדים בעלת מבנה צר וגבוה
				תפוסה/הדחק ← 750 טון
				הנעה ← דיזל
				מהירות ← 12-15 קשר

ההיסטוריה של הספינה: הובילה משאות בפיורדים של נורווגיה.

רכש והכנה

המוסד לעלייה ב' בצרפת. שוודיה.	הרוכש:
לאחר הכנה בשוודיה, בוצעו רוב העבודות והושלמו במרסיי. נעשו סידורים למעפילים – מקומות לינה, שירותים, מטבח וכד'.	מקום הרכישה:
כמויות שהספיקו לכל ימי ההפלגה.	נתיב שיט לנמל ההכנה:
	כמות הדלק, מים ומזון:

צוות ומלווים

פבי גבר – פלייט.	מפקד הספינה:
צבי כצנלסון מהפלייט – אחראי על המים וחלוקת המזון; אלכס שכט מהפלייט – הדריך מעפילים בהפעלת המכונות וההגאים; שרגא – קיבוץ דגניה – שליח. מנחם, איש ה'ההגנה', גדי הילברום – פלייט, ואהרן שכטמן.	מלווים נוספים:
מנחם בן-ימי, מעפיל שלמד אלחוט במרסיי.	גדעתי:
ספרדי.	רב הובל:
ספרדי.	צוות הספינה:

העלאת המעפילים

ב-10 במרס התקבלה הוראה לעזוב את מרסיי מחשש פן יוחרמו ניירות הספינה. הספינה הפליגה ב-1 במרס ל-Calvi בקורסיקה, ושם המתינה לחזרה. ב-16 במרס הגיעה הוראה אלחוטית להפליג לגליפולי בדרום איטליה, שם עלו ישראל רותם ואברהם ריקליס מהפלייט, שכיוונו את הספינה למטפונטו לקליטת המעפילים.	נתיב שיט לנמל ההעמסה:
מטפונטו, דרום איטליה.	נמל ההעמסה:
ללא ידיעת השלטונות.	יחס שלטונות:
1,568.	מספר המעפילים:
קבוצות נוער מכל הזרמים, נשים רבות בהריון, מרביתן ממזרח אירופה. רובם צעירים.	גיל, מוצא ושיך תנועות:
ליד מטפונטו.	מתנה המעפילים:
במשאיות, כמה שעות לפני ההפלגה.	דרך הגעה לאזור ההעמסה:
כבל נמתח מן הספינה אל החוף, המעפילים הועברו בסירות גומי לאורך הכבל.	ההעלאה:
המעפילים התארגנו בקבוצות, והיו בעלי תפקידים שארגנו את החיים בספינה בעזרת השליחים.	ארגון הספינה:

ההפלגה

תאריך הפלגה ושעה: 23 במרס 1947, בשעה 02:00. היציאה היתה בים רוגש, הספינה נטתה שמונה מעלות בגלל חוסר התאמתה לים פתוח ולכמות הנוסעים הגדולה. מיד ביציאה השליכו את הרפסודות וחפצים מיותרים אתרים כדי לאזן את הספינה.

נתיב ההפלגה: כרתים, רודוס, כף אנאמור (החוף הדרומי של תורכיה), כף אנדריאס (חקצה הצפון-מזרחי של קפריסין), דרומה במקביל לחוף הסורי לבנוני, חופי הארץ.

אירועים בדרך: במשך כל ימי ההפלגה נערכו ניסיונות לאזן את הספינה לנוכח נטייתה המסוכנת. אנשים הועברו מצד לצד, התרמילים והמזוודות אוכסנו בבטן הספינה. המצב התמיר כאשר מחסני המזון הלכו והתרוקנו ומכלי המים התרוקנו אף הם. באזור קפריסין, כאשר הספינה נטתה 20 מעלות, החלו לחזור מים לחדר המכונות, ומשאבות המים חדלו מפעולתן. אז יצאו המכונות מכלל פעולה, והיה צורך להזעיק עזרה, לאתר תיאום עם המטה בארץ.

עימות עם הבריטים

גילוי וליוי בריטי: ב-29 במרס 1947, בשעה 11:00, התגלתה הספינה על-ידי מטוס בריטי. אחר-הצהריים הגיעו משחתות. בחצות אותו יום, בחיותה במרחק כ-30 מיל, הודיעה הספינה על קלקול במכונות. ב-30 במרס שידרה הספינה קריאות א.ס.או.אס., כשבנוסף לכך נטתה בצורה מסוכנת הצידה.

הכנות לעימות והוראות: בשעה 13:30 קרבו המשחתות, לאחר שנענו לקריאות החירום. התנהל דו-שיח עם אנשי הספינה. האנשים הוכנו להתנגד בכוח בהזדמנות של שרגא, אך לאחר שנוצר מצב חירום, הוחלט להתנגד באופן פסיבי בלבד.

העימות: האנגלים הפצירו באנשי הספינה להסגיר את עצמם, מפני שמצבם מסוכן מאוד. משלחת מעפילים עברה למשחתת הבריטית כדי לנהל מו"מ על העברתם. המשחתת הבריטית נצמדה, והחלו בהעברת המעפילים. תחילה הועברו נשים וילדים. בסך-הכול הועברו 500 איש למשחתת ו-250 איש לספינות סיור. השאר נשארו בספינה.

תקשורת לארץ בעימות: הקשר פעל עד לכניסה לחיפה.

הורדה: המעפילים הורדו בנמל חיפה, ב-31 במרס בבוקר.

גרירה: האנגלים גררו את הספינה עם הנשאים עליה לנמל חיפה.

מעבר לספינות גירוש/מחנה: כאן חיתה התנגדות פסיבית. באחד התאים אף נאלצו להשתמש בגז מדמיע. הבריטים גררו את המעפילים מהספינה ומהמשחתת לספינות הגירוש. קצין בריטי ניהל מו"מ עם המעפילים. 664 איש הועברו ל'אמפייר ריבלי', 664 ל'אושן ויגור'.

חילוץ מלווים

הוראות והכנות לחילוץ: על המלווים להסתתר ולהתחמק.

החילוץ: שרגא, אלכס, צבי, אהרן והגדעוני הסתתרו בספינה וחולצו בשלום. פבי גבר והצוות הספרדי יצאו עם המעפילים לספינת הגירוש. מנחם קפץ לים וניסה לשחות, אך נתפס. הובטח כי יעבירו אותו לעתלית. בשלב מאוחר יותר יצא גד וארבעה עובדים זרים לצרפת. פבי גבר יצא כעבור מספר שבועות בדרכון מזויף מחיפה לגינואה, ואחר-כך הגיע לצרפת.

תוצאות

לאן הגיעו המעפילים: למחנה חורף ליד ניקוסיה. חולים ונשים בהריון מתקדם הורדו בחיפה ולא הועברו לקפריסין.

ראובן אהרני

מטות תרן

ספינות ההעפלה והרכש
לאחר מלחמת העולם השנייה

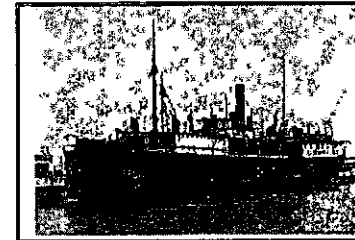
המרכז לתולדות כוח המגן ה'הגנה'
ע"ש ישראל גלילי

מיסודן של העמותות:

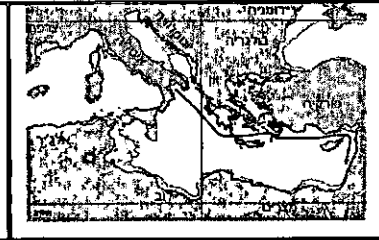
ארגון חברי ההגנה • אגודת דור הפלמ"ח • יד טבנקין

"מולדת"

אנטליה	מטאפונטו	1563	פני גבר	אלכס שוד	צבי כצנלסון	גד הילב	29.3.47	נתפסן
ארץ המוצא:	מקום יציאה:	מסע עורבים:	מלווה ואולחמן:	תאריך הגעה:	הערות:			
			אברהם ריקליס			ישראל רזנבאום		
			מנחם בן-ימי					

הספינה "מולדת"

מסלול "מולדת"

הספינה "סן-פיליפו" (SAN FILIPPE), ספינת קיטוד איטית עשויה ברזל, בעלת נפח של 700 טון, נבנתה בשבדיה, כאניה המפליגה בין הפורדים של סקנדינביה.

לאחר שנרכשה בידי אנשי "המוסד לעליה ב'", הובאה לאיטליה, שופצה והוכנה לתפקידה החדש, כמכשיר להעברת המעפילים ארצה.

ביום ה-23 במרץ 1947, הפליגה "סן-פיליפו" מנמל מיטאפונטו, אשר בדרום איטליה, בפיקודו של פבי גבר, עם מלוויה אלכס שוד, צבי כצנלסון, ישראל רזנבאום, אהרן שכטמן, גד הילב ואברהם ריקליס, והאלחוטאי מנחם בן-ימי, כאשר אנשי הצוות שלה היו ימאים ספרדיים. (1)

אנשי "המוסד לעליה ב'" העמיסו במהירות רבה את 1563 המעפילים, רובם מפולין, על סיפון הספינה. במהלך המבצע הגיעו לשטח, לצורך בדיקה ובקורת, שני

שוטרים איטלקיים אשר חשדו בנעשה. מיד הוזעקה עדה סרני אשר הצליחה לשכנע את נציגי המשטרה כי מדובר במחנה נופש ללא קשר להברחות או ליציאה מאיטליה, והמבצע נמשך ללא הפרעה.

לאחר שיצאה אל הים, שינתה שמה ל"מולדת".

"מולדת" נטח על צידו

המבנה המיוחד, הגבוה, של "מולדת", גרם לכך שבמשך ההפלגה איבדה האניה את יציבותה, עד כדי חשש להתהפכות, ואף לטביעה.

כאשר התקדבה "מולדת" אל חופי הארץ התקלקל אחד מדוודיה, כמו גם המשאבות שהפסיקו לפעול. כתוצאה מכך החלו המים לחדור אל תחתית האניה, והיא החלה נוטה על צידה. לא נותרה ברירה, ומפקד "מולדת" החל לשרר אותו מצוקה, ס.א.ס.

ביום ה-29 במרץ 1947, בהיותה במרחק של 80 ק"מ מן המים הטריטוריאליים של הארץ, התגלתה "מולדת" על ידי מטוס סיווד בריטי. בעקבותיו הגיעו גם המשתתות הבדיטיות, אשר העבירו אל סיפונה כ-800 מעפילים, בעוד ה"מולדת",

עם שאר המעפילים שנותרו על סיפונה, נגררה לנמל חיפה. (2)

מנחם בן-ימי

בבואם לחיפה, העבירו הבדיטים את מעפילי "מולדת" אל אניות הגירוש "אמפיר רייזול" ו"אושיין ויגור", ועוד באותו היום יצאו האניות עם המעפילים המגורשים, בדרכם למחנות המעצד בקפריסין.

אחד ממלוחי הספינה, מנחם בן-ימי, שעלה ארצה כאלחוטאי על סיפונה של

"מולדת", לאחר שסיים את קורס ה'גדעונים' במרסיי, מספר:

"במרס 1947, נבחרתי להיות הראשון מבוגרי הקורס להפליג על ספינת המעפילים...בצרפת נבנו על סיפונה מבנים ארוכים מלאים דרגשים להלנת נוסעים. גם בבטן הספינה הותקנו דרגשים. על גג המבנה העליון הועמסו כ-100 רפסודות הצלה. הפלגנו מצרפת לאיטליה לקחת מעפילים...את המעפילים קיבלנו במשך 2 לילות בים הפתוח מול נמלה של גליפולי, שבדרומה של איטליה. הם הגיעו בסירות גומי, כ-10-15 בכל סירה. הסירות הושטו כשהן נמשכות בידיים לאורכו של חבל המתוח בין החוף והספינה...בבוקרו של הלילה השני הפלגנו בדרך ארצה...אנו המלווים וגם מתנדבים מקרב המעפילים, היינו יורדים לתאי הפחם לעזור למסיקים לקרבו לתנורים. היינו במרחק של כ-60 מייל ימי מחיפה, כשמים החלו לחדור לחדר המכונות ותאי הפחם. תוך זמן קצר 'מולדת' נעצרה ורק מדי פעם הייתה מטלטלת מצד אל צד בעוצמה. המים המשיכו לעלות...הוחלט לקרוא לעזרה ללא דיחוי. שידרתי את קריאת המצוקה, וראה זה פלא: תוך דקות ספורות נראו באופק שתי משחתות. לא עברה מחצית השעה והן תפסו עמדות לצידיה של 'מולדת'...אחת המשחתות התקשרה אלינו דופן אל דופן וקבוצת מלחים עם משאבה ניידת עברה אלינו לשאוב מים משיפולי הספינה. בו זמן, הבריטים החלו להעביר מאות הנשים והילדים לסיפון נמשחת...תוך זמן קצר מצאנו את עצמנו נגרים מזרחה. התקרבו לנו לנמל חיפה...לאחר זמן מה, שמענו קולות ורעשים אשר בישרו לנו על תחילת המאבק בין המעפילים לבריטים. ואז הגיע הגז..." (3)

שי חורב

נְתִיב בְּמִים עֲדִים

ההעפלה החלוצית ביבשה ובים

דניאל בר-אלי ביטון
ת.ד. 117 קיבוץ מעגן
עמק הירדן 1516000